

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาพัฒนาการการออกแบบสถาปัตยกรรมวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ชื่อ นายชาญวิทย์ สรรพศิริ
สาขาวิชา ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม
ภาควิชา ศิลปสถาปัตยกรรม
ปีการศึกษา 2541

บทคัดย่อ

การศึกษาพัฒนาการการออกแบบสถาปัตยกรรมของวัดพระศรีรัตนศาสดาราม มีความมุ่งหมายที่จะแสดงให้เห็นถึง แนวความคิดในการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงตลอดจนกลายเป็นการพัฒนาทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัตถุต่างๆ ภายในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม นับตั้งแต่เมื่อครั้งแรกสถาปนาพระอารามหลวง ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ปฐมบรมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ซึ่งรับวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ทั้งทางด้าน แนวความคิด และ รูปแบบศิลปสถาปัตยกรรมการก่อสร้างพระอารามหลวง ประจำพระบรมมหาราชวังสืบเนื่องและปรับเปลี่ยนทางแนวความคิด ค่านิยม ทักษะคติของแต่ละช่วงรัชสมัยจนถึงปัจจุบัน ที่มีทั้งแนวความคิดและทักษะคติ ที่ยึดถือแบบอย่างประเพณีดั้งเดิมไว้ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้อง หรือแตกต่างไปจากแนวความคิดเดิม ตามแต่สภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม ค่านิยม และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับยุคสมัยนั้น ๆ ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวความคิด บทบาท พฤติกรรม การปฏิบัติ และการแสดงออกทั้งทางด้านสังคมและศิลปะ รวมไปถึงการแสดงออกทางงานสถาปัตยกรรม ที่ปรากฏเป็นงานสกุลช่างรัตนโกสินทร์ ในแต่ละช่วงเวลาของการครองราชสมบัติในรัชกาลต่าง ๆ ขึ้นภายในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

วัดพระศรีรัตนศาสดาราม จึงเป็นพระอารามหลวง ประจำรัชสมัยรัตนโกสินทร์ ที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางสถาปัตยกรรม โดยอาศัยภูมิปัญญา และปรัชญาของบรรพชน ที่มีบทบาทในการรังสรรค์ผลงานสถาปัตยกรรม และ ศิลปกรรมอื่น ๆ ด้วยการผนวกเอาแนวความคิด บทบาท คติทางพระพุทธศาสนาและปัจจัยทางคติอื่น ๆ เข้ามาถ่ายทอดออกเป็นรูปธรรม เกิดเป็นลักษณะเฉพาะตัวของช่างฝีมือประจำแต่ละรัชสมัย ผสมผสานกันในบริเวณสถานที่ที่เดียว จนกลายเป็นขบวนการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และพัฒนาทางสถาปัตยกรรม สืบต่อเรื่อยมา ที่มีลักษณะเฉพาะแห่งเกิดขึ้น

ขบวนการออกแบบของวัดพระศรีรัตนศาสดาราม จึงนับได้ว่าเป็นการจัดองค์ประกอบทั้งทางด้านโครงสร้างผังบริเวณ และอาคาร ให้เป็นไปตามแนวความคิดที่จะ

รังสรรค์ผลงานทางสถาปัตยกรรม จนกลายเป็นมรดกที่มีคุณค่าหนึ่งทางการแสดงออกของ
แนวความคิด วิธีจัดระบบการออกแบบและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ให้ปรากฏเป็นศาสตร์
และสมบัติทางภูมิปัญญาสถาปัตยกรรม แก่ประเทศชาติและของโลก